

Fimmtudaginn 25. mars 1999.

Nr. 81/1999.

Sigurður Gizurarson

(sjálfur)

gegn

íslenska ríkinu

(Jón G. Tómasson hrl.)

Kærumál. Lögvarðir hagsmunir. Frávísun frá héraðsdómi að hluta.

S höfðaði mál á hendur íslenska ríkinu vegna ákvörðunar dómsmálaráðherra um að flytja hann úr embætti sýslumanns á Akranesi í embætti sýslumanns á Hólmavík. Með hliðsjón af því að krafa S um miskabætur hvíldi á þeirri grunnröksemd, sem taka þyrfti afstöðu til við úrlausn bótakröfunnar, að ákvörðun dómsmálaráðherra hefði verið ólögmæt, þótti hann ekki hafa hagsmuni af því, að sérstaklega yrði viðurkennt ólögmæti og ógildi hennar. Þá var einnig vísað frá héraðsdómi kröfu S um að hann skyldi taka aftur við embætti sýslumanns á Akranesi. S þótti hins vegar hafa hagsmuni af því að leyst yrði úr kröfu hans um bætur vegna miska sem hann taldi sig hafa orðið fyrir vegna meintrar ólögmætrar ákvörðunar dómsmálaráðherra. Var því málinu vísað heim í hérað til efnismeðferðar að því er varðaði þessa kröfu S.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Pétur Kr. Hafstein, Garðar Gíslason og Arnljótur Björnsson.

Sóknaraðili skaut málinu til Hæstaréttar með kæru 11. febrúar 1999, sem barst réttinum 26. sama mánaðar. Kærður er úrskurður Héraðsdóms Reykjavíkur 1. febrúar 1999, þar sem máli sóknaraðila á hendur varnaraðila var vísað frá héraðsdómi. Kæruheimild er í j-lið 1. mgr. 143. gr. laga nr. 91/1991 um meðferð einkamála. Sóknaraðili krefst þess að hinn kærði úrskurður verði felldur úr gildi og lagt fyrir héraðsdómara að taka málið til efnismeðferðar. Hann krefst einnig málskostnaðar í héraði og kærumálskostnaðar.

Varnaraðili krefst þess, að hinn kærði úrskurður verði staðfestur og sér dæmdur kærumálskostnaður.

I.

Eins og nánar greinir í hinum kærða úrskurði höfðaði sóknaraðili mál þetta vegna ákvörðunar dómsmálaráðherra 5. júní 1998 um að fela sóknaraðila að gegna embætti sýslumanns á Hólmavík frá 1. júlí 1998 í stað þess sýslumannsembættis, sem hann gegndi þá á Akranesi. Reisir sóknaraðili málsókn sína á því að ákvörðunin hafi verið ólögmæt og valdið sér miska. Samkvæmt stefnu hefur sóknaraðili uppi tvær kröfur á hendur varnaraðila. Annars vegar krefst hann þess að staðfest verði með dómi, að framangreind ákvörðun dómsmálaráðherra sé ólögmæt og ógild og sóknaraðili skuli taka aftur við embætti sýslumanns á Akranesi. Hins vegar krefst hann bóta fyrir miska, sem hann telur dómsmálaráðherra hafa valdið sér með ákvörðun sinni og „áreitni, ærumeiðingum og tilræði, er henni tengjast“.

II.

Telja verður síðari kröfu sóknaraðila á hendur varnaraðila reista á þeirri grunnröksemd, að framangreind ákvörðun dómsmálaráðherra um flutning hans í embætti hafi ekki verið skuldbindandi og varði því bótaskyldu. Verður því ekki leyst úr miskabótakröfu sóknaraðila án þess að taka afstöðu til þessarar röksemdar. Hins vegar hefur sóknaraðili ekki sýnt fram á, að hann hafi af því hagsmuni að lögum, að jafnframt þessu verði sérstaklega viðurkennt með dómi ólögmæti og ógildi þessarar ákvörðunar. Ber því að vísa fyrri lið í fyrri kröfu sóknaraðila frá héraðsdómi.

Með síðari hluta fyrri kröfu sóknaraðila krefst hann viðurkenningar á því að hann skuli taka aftur við starfi sýslumanns á Akranesi. Það er eigi á valdi dómstóla að ákveða hver skuli gegna embætti sýslumanns á Akranesi, sbr. meginreglu 1. mgr. 24. gr. laga nr. 91/1991. Er þessi kröfufliður sóknaraðila því ekki dómhæfur og ber að vísa honum frá héraðsdómi.

III.

Með síðari kröfu sinni krefst sóknaraðili miskabóta vegna framan- greindrar ákvörðunar dómsmálaráðherra og „áreitni, ærumeiðingum og tilræði, er henni tengjast“. Enda þótt þessi háttur á kröfugerð sóknaraðila sé ekki eins skýr og æskilegt væri, með því að það áreiti, þær ærumeiðingar og það tilræði, sem sóknaraðili vísar til er ekki tilgreint

með viðhlítandi hætti, þykir ekki alveg nægileg ástæða til þess að vísa þessari kröfu sóknaraðila frá dómi af þeim sökum, enda verður af málatilbúnaði sóknaraðila í heild ráðið að hann krefjist miskabóta vegna framangreindrar ákvörðunar dómsmálaráðherra og þeirrar málsmeðferðar, sem lá henni til grundvallar.

Eins og áður greinir telur sóknaraðili sig hafa orðið fyrir miska vegna ákvörðunar dómsmálaráðherra 5. júní 1998. Njóta þeir hagsmunir, sem sóknaraðili vísar til í þessu sambandi, æra hans og persóna, ótvírætt verndar skaðabótareglna, sbr. 26. gr. skaðabótalaga nr. 50/1993. Samkvæmt langri dómvenju eru dómstólar til þess bærir að skera úr um bótaskyldu stjórnvalda vegna ólögmætra stjórnvaldsathafna og eftir atvikum vegna miska, sem þær kunna að hafa valdið. Sú málsástæða varnaraðila að umrædd ákvörðun hafi aldrei komið til framkvæmda snýr að skilyrðum fyrir bótarétti sóknaraðila, sem fjalla ber um við efnislega úrlausn um kröfu hans.

Samkvæmt þessu verður hinn kærði úrskurður felldur úr gildi að því er varðar síðari kröfu sóknaraðila og lagt fyrir héraðsdómara að taka málið til efnismeðferðar að þessu leyti.

Rétt þykir að hvor aðili beri sinn kostnað af þessum þætti málsins í héraði og fyrir Hæstarétti.

D ó m s o r ð :

Viðurkenningarkröfum sóknaraðila, Sigurðar Gizurarsonar, sem fram koma í fyrsta tölulið kröfugerðar í stefnu, á hendur varnaraðila, íslenska ríkinu, er vísað frá héraðsdómi.

Að öðru leyti en að framan greinir, er hinn kærði úrskurður felldur úr gildi og lagt fyrir héraðsdómara að taka málið til efnismeðferðar.

Málskostnaður í héraði og kærumálskostnaður fellur niður.
